

1 · Grebet

Et billede følger mig, ikke insisterende, selv om det med modifikationer er kommet igen gennem et halvt århundrede, i drømme og i de vågne øjeblikke, vi alle har, hvor tankerne vandrer: en lang, snæver gade, der stiger op mod en lysende horisont, sen eftermiddag. På venstre fortov sidder en flok midaldrende mænd ved to runde borde og snakker over kaffekopper. Ved et tredje hænger en ældre mand alene over sin avis og ryger cigaretter, tynd, næsten benet, smalt, gråsprængt overskæg. Alle er mørke i huden ligesom ham, der i djellaba går ind og ud ad en høj dør med tykt forhæng i orientalsk mønster. Bakken, han går med på hånden, fortæller, at han er værten, og at det er en café. Der er hverken skilt på muren eller udstillingsvindue.

Så glider blikket op mod lysstriben, perspektivet kipper over, gaden bliver til en bred grusvej, der snor sig ned over en tør, kuperet slette med klynger af oliventræer og palmer, der i modlyset virker som sorte skulpturer. I horisonten fylder havet mere og mere, roligt, nervøst glitrende i bræmmen af det sidste sollys.

Hvor billedet kommer fra, ved jeg ikke. Da det først dukkede op, havde jeg ikke været i Maghrebstriben, så det kan næsten kun være Albert Camus – læst og genlæst fra den tidlige ungdom – der ganske ufrivilligt har leveret råmaterialet. Det kan litteratur.

Camus' egne billeder er altid meget mere levende og farverige. På lune sommeraftener i Algier, barndommens by, dominerer »det grønne lys«, og i det berømteste af hans ungdoms essays, *Festen i Tipasa*, gnistrer »dråber af lys« mellem stenene, så skarpe, at fortællerens hoved »giver genlyd af solens og farvernes bækkenslag«. Ungdommens lys stiger direkte ned fra en »råhvid himmel«, »mættet af varme«, og gør landskabet »sort af sol« på bestemte tidspunkter. I det lys ligger havet i »sølvrustning« og »smiler med sine skinnende tænder«. Foran det ligger Algeriets jord om sommeren som et »skarpt duftende åndepust«.

Man forstår, hvorfor Camus midt i 1930'erne nu og da besluttede at glemme alt om filosofistudier og tage bussen sammen med en billedhuggerven og en af sit livs utallige kærester de 65 kilometer vestover langs Middelhavskysten, som skiller Algier fra Tipasa. Berberlandsbyen bar dengang stadig mærker af fønikerne, der grundlagde den 600 år f.Kr., før den blev erobret af romerne og gjort til militærkoloni. Nogle århundreder efter vores tidsregning var Tipasa pludselig en kristen højborg med basilika helliget martyren Sankta Salsa ... Et sted, altså, med masser af historie, men det var ikke den, de tre unge mennesker kom efter, det ligger der alt sammen bare som en slags selvfølgelig bagtæppe, en ruinby på vej til at gå i sin natur igen, som man går i sin mor: Resterne af basilikaen forvitrer, bygningen er godt i gang med at vende tilbage til at være blot sten, ren natur, som de var, før man formede dem til at være en helligdom, ligesom sarkofagerne, der engang lå døde mennesker i, og som nu er forvandlet til naturens egne urtepotter for agersennep og salvie. »Fortiden forlader dem«, står der, og det passer essayets forfatter fint, for det er *nuet*,

dagen, øjeblikket, det handler om, med dets påtrængende appel til alle hans sanser – dufte, lyde, farver: Allerede da den messinggule bus sætter de rejsende af nede på hovedvejen, er det første, han bemærker, en høj rød slagterbil, der kalder kunderne til med gjaldende stød i hornet. På stien, de fortsætter op til plateauet ad, bugner det med bougainvillea, roser og blegrød hibiscus. Da de når frem, mødes de af hele den nordafrikanske floras og trærigdoms vilde lugte, »essensen af jordens velduft«: rosmarin, gyvel, geranium, cypres, heliotroper, pinjer, mastikstræer, sukkulenter ... Krydderurterne dufter så kraftigt, at det »skærer i halsen«, og man er »ved at blive kvalt af varmen«, der også kalder på insektsummen og cikadesang. Mens Chenoua, det urokkelige bjerg i horisonten, på en farvespillende himmels baggrund stikker sin krumme ryg direkte ned i Middelhavets bølge, der »slikker klippen med kysselyde«, bliver resten af naturen pludselig *levende*: Under malurtplanternes grå tæppe sætter varmen, der med solen stiger og stiger, en gæring i gang, som til sidst får en »stærk alkohol« til at stå op af grunden og brede sig »over hele verden«, så »himlen vakler«.

Regimeskift. Når himlen vakler, smuldrer almindeligheden, forstanden sætter ud. Forklaringer, analyse og systemer, ja, selv myterne mister terræn. I det camuske univers er det et sikkert tegn på, at »vi er på vej til mødet med kærligheden og begæret«. De tre unge glemmer alt om »orden og mådehold«, de kræver »retten til at elske umådeholdent«, til en grænseløs kærlighed, der *i øjeblikket* er den fysiske kærlighed, for »jeg kalder den, der er bange for at nyde, for en idiot«. *Nyde*, står der i Thorkild Hansens oversættelse af essayet fra begyndelsen af 1960'erne, og det skal

oplagt forstås som fysisk nydelse, den seksuelle tilfredsstillelse (»få orgasme«, lyder det eneste bud i Gyldendals røde ordbog fra 2009 på en oversættelse af det franske verbum *jouir*): Sansernes og sanselighedens enevælde, »alt andet end solen, kyssene og den krydrede blomsterduft virker ligeegyldigt«. Selv ontologien og identiteten vakler: Grebet af kvælningsfølelser *prøver* essayisten »at få min vejrtrækning til at stemme med verdens urolige suk«, altså at finde fodfæste, ro, harmoni: Det er livet selv og ikke kun overlevelsen, der er på spil, kan han mærke, og det går op for ham – med et (slet) skjult vink til det filosofiske forbillede Nietzsche – at »det ikke [er] let at blive det, man er«. Til gengæld er det, hvad det frem for alt drejer sig om: »at finde sin egen sande målestok«.

Da duftene, begæret, lyset, varmen kulminerer, lægger essayisten sig i armene på »naturens og havets store udsvævelse«. Han må have luft, han må for alt i verden have slået temperaturen ned, han smider tøjet og bliver ligesom ruinerens sten ren natur – klar over, »at jeg aldrig kan nærme mig nok til verden«. Så springer han i bølgen.

På ny regimeskift, nu brutalt: Mødet med det kolde vand er et chok (fransk *saisissement*, en »rystelse«) både fysisk (det kolde gys) og eksistentielt a la »rystet i sin grundvold«. For mens essayskriveren bolttrer sig i vandet og nyder følelsen af dets strøm langs kroppen, forsvinder horisonten, og han mister sin substans, bliver vægtløs (senere, da han står på stranden igen, får han nemlig »sin vægt af kød og ben tilbage«). I den tilstand oplever han *på sin krop* »det favntag, som jorden og havet så længe har sukket efter, læber mod læber«. Hans *krop* registrerer elementernes forening, en ny enhed fødes så at sige for øjnene af ham, en harmoni,

der ændrer alt, for pludselig var det ikke længere »mig, det handlede om og heller ikke verden, men udelukkende foreningen og stilheden, der fra den til mig [bringer] kærligheden til verden«, står der mod slutningen af teksten.

»Et giftermål med verden« kalder Camus begivenheden. For selvfølgelig nøjes essayskriveren ikke med at registrere elementernes forening, han bliver en del af den, da han mærker sine »ben *bemægtige* sig bølgen i en piskende bevægelse«. Da han står på stranden bagefter, er han *en anden*, han kan igen trække vejret, og den kærlighed, han har været med til at bringe til verden, er nu ikke kun sansernes, men sanselighed *plus* noget mere.

Camus bruger ordet *noces* om giftermålet, brylluppet (samt som titel på hele den essaysamling, *Festen i Tipasa* er del af), og understreger med det ord, at det ikke er det juridiske ægteskab eller en kirkelig vielse, det handler om, men om forenings*festen*: højtideligholdelsen af kærlighedens fulde eksistentielle dimension – seksualiteten, løftet, pagten, hengivenheden, glæden ved foreningen med det andet menneske – i konvivialitetens tegn, altså sammen med venner og familie, ledsaget af dans og musik, mad og vin.

Ateisten Camus er selv ude om det: En titel som *Bryllupsfesten i Tipasa* (som så må være den fuldkomne oversættelse af titlen) får i vores kristne kultur nødvendigvis læseren til at tænke på *Brylluppet i Kana*, Bibelens fortælling om den bryllupsfest, hvor Jesus for første gang viste sin almægt ved *på mirakuløs vis* at forvandle vand til vin, da beholdningen af den sidstnævnte slap op midt under festlighederne. Altså ved at gøre »det fade« til »det stærke«, ved at puste *spiritus* (det latinske ord for »ånd«) i råmaterien, den, man tapper ved kilden. Ved at føje *noget mere* til.

Camus var som sagt ikke religiøs, men han havde et grundigt kendskab til den kristne mytologi og symbolik, som han netop i Tipasaårene behandlede i sin magisterkonferens om blandt andet den nordafrikanske kirkefader Augustin af Hippo, og det camuske tankeunivers flirter nu og da med noget, der kan ligne en ateistisk spiritualitet. Det er sikkert også baggrunden for, at han trods sin manglende tro på Gud, Allah og alle andre guddomme ofte mødtes med reel interesse og sympati af troende fra de tre monoteistiske religioner.

Altså behøver man ikke undre sig over, at han – måske ubevidst – låner en model: *Bryllupsfesten i Tipasa* er en moderne, ikke-mystisk beretning om at føje *noget mere* til det umiddelbare. Om at give *almindeligheden* dybde, farve, glæde. Sansernes enevælde er ophævet, ikke sanserne selv: »Der findes kun én kærlighed i verden. At knuge en kvindes krop mod sin er det samme som at omfavne den mærkelige glæde, der daler fra himmelen ned over havet«.

Glæden, oplevelsen af, at livet ikke blot er sanselighed, krop, men noget dybere, et mulighedsfelt, og at naturens skønhed findes, er dette *mere*.

Om aftenen efter badeturen sidder essayisten »mæt« og afslappet tilbage, han kan mærke »den indre tavshed [...] som følger efter tilfredsstillet kærlighed«. Ligesom elementernes forening under svømmeturen kan læses som både en initiering og en parringsleg – Camus mere end antyder med den ovenstående formulering, at elementerne er *han og hun* – ligger der under hele forløbet en forestilling om *fødsel*: Da baderen er kommet op af (foster)vandet, kaster han sig i sandet og ligger og bliver tør, »sløvet af solen«, »overgivet til verden«, viljeløs, totalt modtagelig